

SOSYAL KİMLİK KURAMI (TAJFEL VE TURNER, 1979)

03.12.2025

ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS
PSİ 577
I I. HAFTA

SOSYAL KİMLİK KURAMI (SOCIAL IDENTITY THEORY)

BENLİK VE KİMLİK

BENLİK

- Bireyin kendine ilişkin bilinçli algıları
- Bireyin kendine ilişkin kanılarının bütünü
- “Ben neyim? Ben nasıl biriyim?”
- Kişiyi tanımlayan, diğerlerinden ayıran ve kişilerarası farklılıkları vurgulayan özgül özellikler(esmer, ela gözlü, uzun boylu, gerçekçi, hırslı, çalışkan vb.)

KİMLİK

- “Ben kimim?”
- İnsanların yaşamlarını sürdürdükleri toplumdaki sosyal statüleri gereği olarak sahip oldukları özellikler toplamı
- Bireyin sahip olduğu aynılık ve sürekliliğin öznel duygusu (Erikson)
- Bireyin toplum içerisinde belli konum veya konumlara yerleşmesini sağlayan ve grup üyelikleri temelinde edinilen özellikler (Çağ üniversitesi öğrencisi, avukat, Türk, Kürt, feminist, ateist, muhafazakar, Müslüman, İzmirli vb.)

GİRİŞ

- Birey farklı gruplar içinde farklı kimliklerle kendini yansıtır.
- Değişmez bir grup, bütün üyelerinde benzer kimlikler oluşturarak “biz” duygusunu sağlar.
- Sosyal kimlik, bireyin üyesi olduğu ve bu üyelikten ötürü duygusal önem yüklediği grup üyeliğine ilişkin bilgidir.
- Sosyal Kimlik Kuramına göre; sosyal kimlik, belirli bir gruba üyelik ve bu üyeliğe atfedilen anlam ve değerlerden oluşan benlik kavramının bir parçası olarak tanımlanmaktadır. Bu yaklaşıma göre sosyal gruplara üyelik, kimlik yapılandırma sürecinde önemli bir etmendir.

GRUP NEDİR?

- Grup tanımında başlıca 7 vurgu: (Johnson & Johnson, 1987)
  1. Bir diğeriyle etkileşimde bulunan bireyler topluluğu
  2. Kendisini bir gruba ait olarak algılayan iki veya daha fazla kişi barındıran bir sosyal birim
  3. Birbirine karşılıklı olarak bağımlı olan bireyler topluluğu
  4. Bir hedefe ulaşmak için bir araya gelmiş bireyler topluluğu
  5. Bazı ihtiyaçlarını birliktelik yoluyla doyurmaya çalışan bireyler topluluğu
  6. Etkileşimleri bir dizi rol ve norm ile yapılandırılmış bireyler topluluğu
  7. Birbirini etkileyen bireyler topluluğu
- Grup, yüz yüze etkileşimde bulunan, her biri kendi grup üyeliğinin farkında, her biri gruba ait olan diğerinin farkında ve her biri karşılıklı hedeflere ulaşmak için birbirlerine olumlu ve karşılıklı bağımlılıklarının farkında olan iki veya daha fazla bireyden oluşan insan topluluğudur.
- Grup, kendilerini aynı sosyal kategorinin üyesi olarak gören insan topluluğudur.

GRUP NEDİR?

- Sosyal gruplar günlük yaşamın önemli bir bölümünü kaplar (aile, arkadaşlar, iş grubu, mahalle, din, tarikatlar, spor takımları veya politik partiler vb.)
- Bireyin ait olduğu gruplar konuşulan dili/aksanı, tutumları, değerleri, inançları, kültürel özellikleri, alınan eğitimi ve sonuç olarak bireyin kim olduğunu belirler.
- Bazı gruplar fazla üyeye sahiptir (uluslar, cinsiyet grupları vb.)
- Bazı grupların üye sayıları azdır (aileler, vakıflar, arkadaş grupları vb.)
- Bazıları kısa ömürlüdür (arkadaş grubu, müzik grubu vb.)
- Bazıları binlerce yıl varlığını sürdürür (etnik gruplar, dini gruplar vb.)

FİKİR TEMELLİ GRUPLAR

- Fikir temelli gruplar: Nesnel çıkarlardan ziyade, fikir ortaklığı temelinde oluşan gruplar (örn., çevreciler, cinsel kimlik aktivistleri vb.)
- Küreselleşme bu grupların sayısını artırmıştır (örn., Filistin-İsrail taraftarları vb.)
- Alışlagelinen aktivist gruplarla karıştırılmamalıdır. Aktivist gruplar, fikir temelli grupların içerisinde doğmaktadır (McGarty vd., 2009).

<https://www.thenation.com/article/world/palestine-world-cup-2022/>

BİREYSEL VE SOSYAL KİMLİK

- Sosyal Kimlik Kuramı, sosyal dünyanın zihinsel temsiline ilişkin sade fakat etkili bir açıklama sunar.
- Sosyal Kimlik Kuramı'na ve bu kuramı tamamlayan bir yaklaşım olarak değerlendirilen Kendini Sınıflandırma Kuramı'na göre benlik, *bireysel kimlik* ve *sosyal kimlik* olmak üzere birbirinden ayrı iki kısımdan oluşmaktadır.
- Bireysel kimlik; yetenekler, meziyetler ve mizaç gibi kişinin «doğrudan» kendisiyle ilgili karakteristik özelliklerdir.
- Sosyal kimlik; benliğin sosyal grup üyeliğinden (özdeşleşmesinden) kaynaklanan bilgiden ve bu özdeşleşmeye atfedilen duygusal ve bilişsel bağlılıktan türeyen kısmını oluşturmaktadır.

GRUP VE SOSYAL KİMLİK

- Sosyal bağlamdaki ipuçları, bireysel ve sosyal kimliğin aktive olmasını sağlar.
- Deneysel bir çalışmada (Hogg ve Turner, 1987) üniversite öğrencileri çeşitli konularda (örn., ötenazi) tartışma gruplarına atanmışlar:
  - 1. koşul: kadın-erkek
  - 2. koşul: erkek-erkeğe
  - 3. koşul: kadın-kadına
- 1. koşulda bulunan katılımcıların tartışma sonrasında, diğer koşullara göre cinsiyet kimliklerinin daha fazla belirginleştiği ve kendilerini cinsiyetlerinin tipik bir üyesi olarak algılamaya başladıkları tespit edilmiş.

GRUP VE SOSYAL KİMLİK

- Grup olmanın ön koşulu:
  1. Bireylerin ortak bir sosyal kimliği paylaşmaları,
  2. Kendilerini aynı sosyal kategorinin üyesi olarak görmeleri.
- Bireylerin «nesnel bir aradılığı» yeterli değildir. (Örn., Halk Ekmek kuyruğundaki insanlar grup değildir.)

<https://www.adana.bel.tr/tr/haber/ekmek-bufelerinde-hijyen-hassasiyeti>

GRUP VE SOSYAL KİMLİK

- Sosyal bağlamda yer alan ipuçları, benliğin hangi yönünün ortaya çıkacağını belirler.
- Bağlam gereği bir grupta sahip olunan ortak özellikler belirginleşirse sosyal kimlik aktive olur, kişi kendini ve diğer insanları ait olunan sosyal grup kimlikleri üzerinden değerlendirir (örn., futbol takımıyla özdeşim kurmuş taraftar)
- Grupta yaptığı özdeşim bireyin benlik değerini artırır ve olumlu bir kimlik duygusu oluşturur.
- Grubun değer ve normları, üyelerin davranışları için önemli bir motivasyon olur.
- Sosyal kimlik bireyin benlik değerini optimum düzeyde tutmasına hizmet etmektedir.

<https://www.psypost.org/2022/03/watching-a-sports-match-inside-the-stadium-is-associated-with-physiological-synchrony-among-fans-62818>

GRUP VE SOSYAL KİMLİK

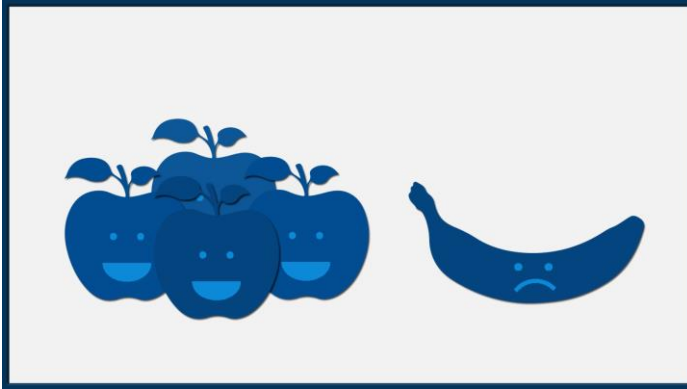
- Kolektif eylemlerde barikatın farklı taraflarında karşı karşıya gelmiş eylemciler ve polislerin birbirlerine yönelik değerlendirmelerini ve davranışlarını belirleyen husus, bulundukları gruplara (eylemci/polis) yönelik aidiyet (özdeşleşme) düzeyleridir (Drury ve Reicher, 2000).

<https://www.businessinsider.com/ex-nypd-officer-charged-with-assaulting-cop-during-capitol-riot-2021-2>

SOSYAL SINIFLANDIRMA

- İnsanlar çevrelerinde gördükleri her nesneyi sınıflandırmakta ve bu sınıflandırma sonucunda hem kendilerini hem de diğer insanları belirli grupların üyeleri olarak algılamaya başlamaktadır.

<https://ethicsunwrapped.utexas.edu/glossary/in-group-out-group>

<https://factmyth.com/ingroups-and-outgroups-explained/>

- Dünyayı bu şekilde sosyal gruplar üzerinden değerlendirmenin kaçınılmaz bir sonucu iç grup yanlılığıdır.

SOSYAL KİMLİK

- Sosyal kimlikleri belirleyen kategoriler izole şekilde var olmazlar.
- Birbirleriyle zıtlıkları doğrultusunda var olurlar.
- Örneğin ırksal bağlamda, siyahi kategorisi, siyahi olmayanların var olmadığı bir dünyada farklılık yansıtmaması açısından anlamsızlaşır.

SOSYAL KİMLİK

- Sosyal kimlik kişinin çeşitli gruptaki üyeliklerine, aidiyetlerine işaret eder.
- Bu aidiyetler duygusal bir değere sahiptir.
- Kişinin sosyal özdeşimlerinin tamamı onun sosyal kimliğini oluşturur.
- Sosyal kimliğin zenginliğini ait olduğumuzu hissettiğimiz grupların sayısı belirler.
- Bunlardan bazıları benlik kavramımızda daha merkezi olabilir.

SOSYAL KİMLİK KURAMI'NIN ORTAYA ÇIKIŞI

- 1930'lu yıllarda Zeitgeist (zamanın ruhu): İnsan doğasına dair karamsar bir bakış açısı var
- Freud ve Psikanaliz: İnsan doğuştan “bencil” bir varlıktır.
- Einstein ve Freud arasında mektuplaşma (1932)- Neden Savaş?
- Evrimsel yaklaşım: Konrad Lorenz ve diğer etologlar- insanda doğuştan gelen saldırganlık içgüdüğü olduğu varsayımı
- İnsanın akıl dışılığına (irrasyonalitesine) vurgu
- Henri Tajfel (1969)
- “Bu görüşler insan davranışlarını açıklamada yetersizdir.”
- İnsanlar saldırgan bir doğaya sahip olabilir ama her zaman ve herkese (özellikle de iç gruplarına) karşı değil!
- “İnsan, doğası gereği saldırgandır” köktenci bir yaklaşıma dayanmaktadır.

SOSYAL KİMLİK KURAMI'NIN ORTAYA ÇIKIŞI

- Sosyal kimlik yaklaşımı, insan zihnini daha rasyonel bir varlık olarak değerlendiren ve güdülerden çok kişisel inanç ve değerleri içeren bir yaklaşımdır.
- Sosyal bağlam, toplumsal hiyerarşiler ve bireylerin bu hiyerarşilere ilişkin bakış açıları ihmal edilmektedir.
- O yıllarda grup dinamikleri ihmal edilmiş, bilişsel çelişki-tutum-atıf gibi birey düzeyindeki değişkenler ve kişi içi süreçlere odaklanılmıştı.
- 1980'lere kadar, Sosyal Psikoloji, bireyciliğe indirgenmişti.
- *Current Studies in Psychology* baş editörü Ivan Steiner (1973): «Sosyal psikolojide gruba ne oldu?»
- Böyle bir ortamda Sosyal Kimlik Kuramı, kendini bütünüyle bireyci ve indirgemeci yaklaşımlardan ayırıştırarak ve kişilerin bilişsel süreçlerini ve sosyal bağlam temelli unsurları dikkate alarak alanda dikkat çekmiştir.

SOSYAL KİMLİK KURAMI

Henri Tajfel

John Turner

- Nazi döneminin etkisi-esir kamplarında tutsak bir Polonya Yahudisi
- Önyargı-Gruplar arası çatışma-Gruplar arası ilişkiler
- Tajfel 1950'li yılların sonundan itibaren sosyal gruplar arası ilişkileri ve grup içi süreçleri farklı bağlamlarda çalışmış
- Gruplararası çatışmanın ve iç grup yanlılığının ortaya çıktığı koşullar nelerdir?

SOSYAL KİMLİK KURAMI

- Sosyal Kimlik Kuramı (Tajfel ve Turner, 1979) kapsayıcı bir yaklaşımdır ve 3 kuramsal ilkeye dayanır:
  1. Kişiler olumlu bir sosyal kimlik elde etmek ve bunu sürdürmek için uğraşmaktadır.
  2. Olumlu sosyal kimlik iç grup ve dış grup arasında yapılan karşılaştırmalara bağlı olarak oluşmaktadır. Bunun için iç grup, dış gruptan olumlu yönde ayrılmış hissedilmelidir.
  3. Sahip olunan sosyal kimlik kişiyi memnun etmediğinde kişi, grubundan ayrılıp olumlu olarak daha ayrışık bir gruba dâhil olmaya ve/veya kendi grubunu olumlu olarak daha ayrışık kılmaya çalışmaktadır.

THE CLARKS DOLL TEST (1947)

- Kalıpyargılar kişileri çocukluk çağı gibi çok erken bir dönemde etkisi altına almaktadır.
- Clark ve Clark (1947)
- 3 ile 7 yaş arası çocuklar
- Oyuncak bebek tercihleri (siyahi veya beyaz)
- Siyahi bebekler 'kötü/çirkin'
- Siyahi bebekleri benzer algılama ve yakın hissetme (%66)

Credit: American Psychological Association

SOSYAL KİMLİK KURAMI

- İç grup yanlılığı, yani iç gruba yönelik olumlu değerlendirmeler ve iç grubu kayırmaya yönelik davranışlar, «gruplar arası ilişkilerin ayrılmaz bir parçasıdır» (Tajfel ve Turner, 1979).
- Sosyal Kimlik Kuramı bağlamında incelenen iç grup yanlılığı kavramının şekillenmesinde 1970'li yıllarda gerçekleştirilen **MINİMAL GRUP PARADİGMASI** çalışmaları önemli rol oynamıştır.
- Minimal Grup Paradigması, insanların anlamlı olmaktan olabildiğince uzak, bütünüyle keyfi bir ölçüte göre gruplara ayrıldığı ve kendilerinden belirli bir miktar kaynağı (örn., para) iç ve dış grup üyeleri arasında bölüştürmelerinin istendiği bir deney tasarımıdır.

Minimal Grup Paradigması

YÖNTEM

Katılımcılar erkek çocuklar
ve koşullara seçkisiz atanır.

Deney iki koşul içerir.
Bağımsız değişken:
İçgrup/dışgrup

Görev

Ekranda bir saniyeden
daha kısa sürede
gösterilen noktaların
sayısını tahmin etme

Sosyal
kategorizasyon
süreci

Bağımlı değişken ölçümü:
Diğer bireylere para
ödülünün paylaşılması
(kişi kendisi bu bölüşümden
pay alamaz)

1. koşul: "Ekrandaki noktaları
olduğundan daha **düşük**
sayıda tahmin ettin."

2. koşul: "Ekrandaki noktaları
olduğundan daha **yüksek**
sayıda tahmin ettin."

Gruplararası çatışmanın
ortaya çıkmasında rol
oynayan asgari koşullar
nelerdir?

Minimal Grup Paradigması

YÖNTEM

Hangi resmi tercih edersiniz?

Katılımcılar erkek çocuklar
ve koşullara seçkisiz atanır.

Deney iki koşul içerir.
Bağımsız değişken:
İçgrup/gışgrup

Sosyal
kategorizasyon
süreci

Görev

İki farklı ressamın ait 12
adet resim çiftleri arasında
tercih yapma

Bağımlı değişken ölçümü:
Diğer bireylere para
ödülünün paylaşılması
(kişi kendisi bu bölüşümden
pay alamaz)

1. koşul: Ressam Kandinsky
sevenler

2. koşul: Ressam Klee
sevenler

- Sonuçlar çocukların bir parça adil davranmaya çalışsalar da ağırlıklı olarak kendi gruplarını kayırdıklarını göstermiştir.
- Çocuklar, iç grup kayırma stratejisini benimsemişlerdir.

MİNİMAL GRUP PARADİGMALARINA İLİŞKİN ELEŞTİRİLER

- Bu deneylerde kullanılan prosedür fazla «yapay», dolayısıyla gerçek yaşam koşullarına genellenemez.
- Katılımcılara verilen deneysel görev fazla «muğlak». Ortak bir gelecek ve karşılıklılık beklentisi, iç grup yanlılığını tetiklemiş olabilir.
- Bu çalışmalarda gruplar gerçekten minimaldir.
- Gruplar, sağlam bir ölçüt kullanılarak oluşturulmamıştır.

SOSYAL KİMLİĞİN BİLEŞENLERİ

- Sosyal Kimlik tek boyutlu bir yapı değildir, 3 bileşeni vardır (Ellemers vd., 1999):
  1. Bilişsel bileşen; kişinin kendisini bir sosyal grubun üyesi olarak sınıflandırmasını (kategorize etmesini) ifade eder.
  2. Duygusal bileşen; grup aidiyetinden kaynaklanan neşe, mutluluk, coşku, gurur, suçluluk ve öfke gibi öznel duygu durumunu içermektedir.
  3. Değerlendirmeye dayalı bileşen; grup üyeliğine atfedilen olumlu veya olumsuz anlamlarla, dolayısıyla kişinin özsaygısıyla ilişkilidir.

YILDIRIM, A. (2022). SOSYAL PSİKOLOJİDE SEÇME KONULAR. DERS NOTLARI, İSTANBUL RUMELİ ÜNİVERSİTESİ.

SOSYAL KİMLİĞİN BİLEŞENLERİ

- Cameron (2004)'a göre ise Sosyal Kimlik, farklı 3 bileşenden oluşmaktadır:
  1. Bilişsel merkezilik: kişinin grup üyeliği hakkında uzun süre düşünmesi
  2. İç grup duygulanımı: grup üyeliğinden kaynaklanan duygular
  3. İç grupla bağlar: iç grup üyelerine olan bağlılık ve benzerlik hissi

ÇOKLU SOSYAL KİMLİKLER

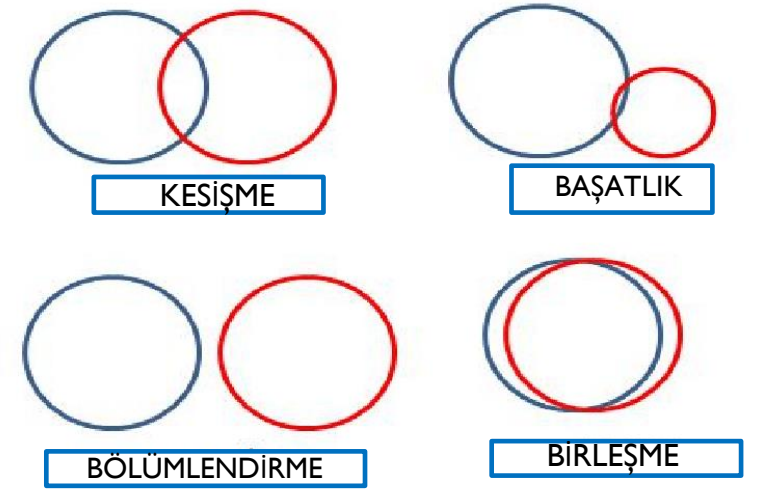
- Kişiler aynı anda bazen birbiriyle uyumlu bazen de çelişen, çok sayıda gruplarda yer alabilir, farklı sosyal kimliklerle özdeşleşebilir ve kimlik çatışması yaşayabilirler.
- Farklı sosyal kimliklerin gerektirdiği rol, norm ve beklentiler çatışabilir.
- Farklı kimliklerin gerektirdiği roller arasında geçiş yapmak bilişsel olarak maliyetli bir eylemdir.
- Örneğin, bir siyasi parti destekçisi, partisinin meşru olmayan eylemlerine şahit olduğunda, bu durum kişinin «yurttaş» kimliğinin gerektirdikleriyle çelişeceği için kimlik çatışmasına sebep olabilir.

<https://events.temple.edu/identity-in-conflict-with-cert>

ÇOKLU SOSYAL KİMLİKLER

- Birden fazla gruba üyelik, sosyal kimlik karmaşıklığına da sebep olabilir.
- Sosyal kimlik karmaşıklığı, kişinin farklı grup kimlikleri arasındaki ilişkiye yönelik zihinsel temsildir (Roccas ve Brewer, 2002).
- Sosyal kimlik karmaşıklığı her zaman problematik bir durum olmayabilir.
- İç gruplar arasında normlar ya da değerler bakımından yeterli düzeyde örtüşme bulunmuyorsa kişiyi belirli bir bağlamda «iç grup üyesi» yapan özellikler, başka bir bağlamda «dış grup üyesine» dönüştürmektedir.
- Böylece birey ya tüm iç grupları birleştiren karmaşık ve kapsayıcı bir sosyal kimlik geliştirir ya da gruplardan biriyle özdeşleşme düzeyini azaltır.

https://www.researchgate.net/figure/Social-identity-complexity-adapted-from-Roccas-Brewer-2002-p-90_fig1_276865942

ÇOKLU SOSYAL KİMLİKLER

- Örneğin, kendisini okul grubunun bir üyesi ve popüler kalabalığın bir parçası olarak tanımlayan Afro-Amerikan bir genç için:
- Belirgin sosyal iç grup üyelerinin örtüştüğünü algıladığında (örneğin, çoğu grup üyesi aynı zamanda popüler ve Afro-Amerikandır), sosyal kimlik karmaşıklığı düşüktür çünkü aynı akranlar her bir iç gruba aittir. Yani, sosyal benliği nispeten uyumlu veya yapısal olarak daha az karmaşık bir sosyal kimlikte birleşen gruplardan oluşur.
- Bunun aksine, sadece birkaç grup üyesini popüler veya Afro-Amerikan olarak algıladığında, sosyal kimlik karmaşıklığı yüksektir çünkü bir kategorideki iç grup üyeleri diğer kategorilerdeki dış gruplara ait olabilir. Başka bir deyişle, bu popüler Afro-Amerikan grup üyesi okul grubuyla güçlü bir şekilde özdeşleştiğinde, Afro-Amerikan olmayan ve pek de popüler olmayan grup üyelerini, tıpkı Afro-Amerikan akranlarını gördüğü gibi, "kendi grubunun" bir parçası olarak gördüğü varsayılmaktadır.

İÇ GRUP YANLILIĞI

- İç grupta yer alan bireylere yönelik olumlu duygular hissedilir.
- Kişi, olumlu duygular hissettiği bireyleri de iç grup üyesi olarak değerlendirme eğilimi gösterir.
- İç grup üyelerine yönelik olumlu (kayırmacı) davranışlar sergileme eğilimi görülür.

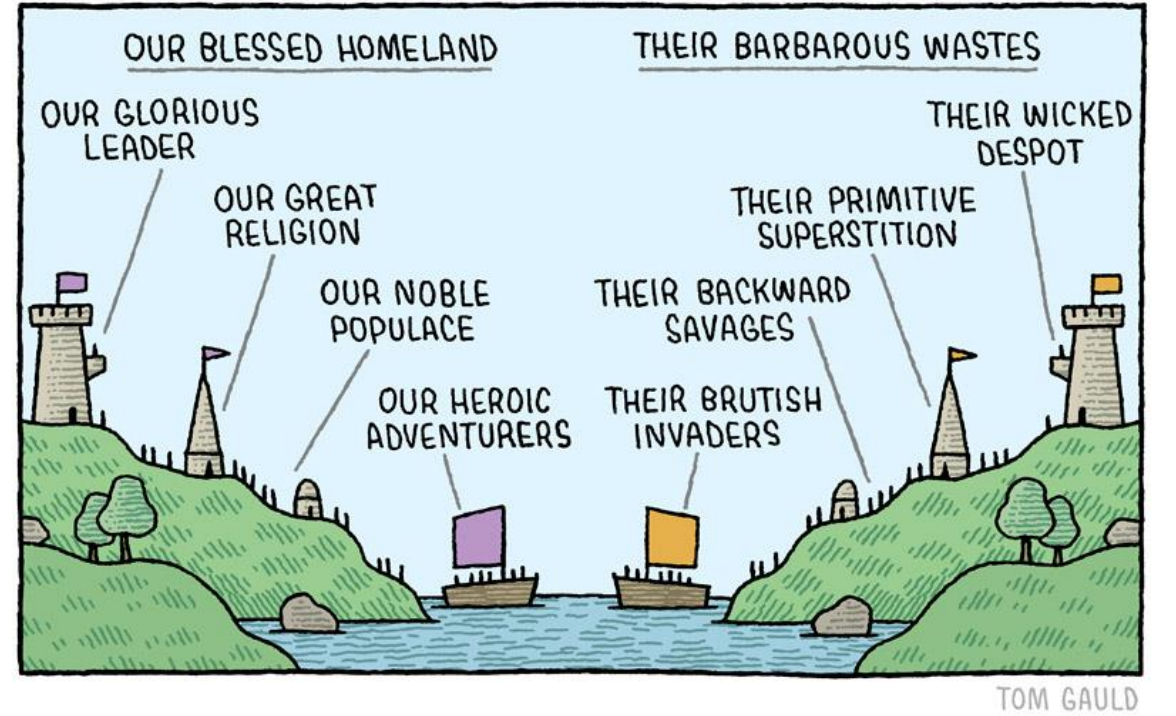

<https://slideplayer.com/slide/7409881/>

İÇ GRUP YANLILIĞI

- Kültür, iç grup yanlılık düzeyini belirler.
- Toplulukçu kültürlerde iç grup yanlılık düzeyi daha yüksek bulunmuş.
- İç grup yanlılığı sadece davranışsal düzeyde değil, bilişsel düzeyde de gerçekleşebilir.
- Bazı grup üyeleri daha güçlü duygusal ve bilişsel bağlılık (özdeşleşme) hissedebilir.

<https://web.colby.edu/cogblog/2017/04/16/either-youre-in-or-youre-out-the-power-of-in-group-bias/>

ÖZDEŞLEŞME

- Kişinin belirli bir gruba bağlılık düzeyi ya da benliğin bir grupla bütünleşmiş hissetme durumudur.
- Özdeşleşme ile iç grup yanlılığı pozitif yönde ilişkilidir.
- Grup kimliğiyle güçlü şekilde özdeşleşen kişiler kimliklerine yönelik tehditlere karşı daha hassastır.
- İç grupla yüksek düzeyde özdeşleşen kişilerin grup yanlısı aşırı ve fedakar davranışlar sergileme olasılığı daha yüksektir.

- Fikir temelli bir grupla gerçekleşen özdeşleşme, kolektif eylemin güçlü bir yordayıcısıdır.
- «Kadın» kimliğine kıyasla «feminizm» gibi politize bir grup kimliğiyle özdeşleşmek, kolektif eylemlere katılım niyeti üzerinde daha etkilidir.

ÖZDEŞLEŞME DÜZEYİNİN BELİRLEYİCİLERİ

- Gruba yönelik tehdit algısı
- Ortak kader anlayışı
- Eşcinsel katılımcılardan deney grubuna «tehdit/şiddet» hissettikleri bir olay, kontrol grubuna da günlük aktiviteleri hakkında yazmaları istenmiş (Simon vd., 1998). Deney grubunun özdeşleşme düzeyi ve kolektif eylemlere katılma niyeti artmıştır.
- Grup başarısı
- Öğrencilerin okul takımlarının başarısından söz ederken, özdeşleşme düzeyi daha yüksek olanların «biz» zamirini daha fazla kullandığı saptanmış (Cialdini vd., 1976).
- İç (mutluluk) ve dış gruba (öfke) yönelik duygular
- Desteklediği futbol takımı sürekli kazanan taraftar daha mutlu hissedecek, olumlu kimliğe sahip olacak ve taraftar kimliğiyle daha fazla özdeşleşecektir.
- Kimlik performansı (sosyal kimlikle uyumlu davranışlar). Özdeşleşme ve kimlik performansı arasında iki yönlü bir ilişki vardır.
- Kolektif eylemler, belirli bir grubun çıkarları doğrultusunda gerçekleştirilen kimlik performanslarıdır, bu nedenle politik kimlikle özdeşleşme düzeyini artırır.
- Grup içi statü
- Yüksek statü, verdiği olumlu kimlik algısı ile ve daha saygın bir muamele görme nedeniyle grup üyeliğini daha cazip hale getirmektedir.
- Adaletsizlik algısı
- Özellikle yeni oluşmakta olan sosyal gruplarda adaletsizlik algısına bağlı öfke duygusu, grup kimliğiyle özdeşleşme düzeyini güçlendirmektedir.

İÇ VE DIŞ GRUP ALGILARI

- Bilişsel anlamda cimri bir varlık olan insan, çevreyi olabilecek en basit şekilde algılama eğilimindedir.
- Grup içi farkları minimize etmek ve grup bileşenlerini benzer özellikler bağlamında algılamaktadır.
- Sosyal kimlikler bireylerde “içgrup” ve “dışgrup” algısını oluşturur.
- İç grup üyeleri heterojen özelliklere sahip olarak algılanır: "Beş parmağın beşi bir değil."
- Dış grup üyeleri ise homojen özelliklere sahip (kalıpyargısal) olarak algılanır: "Erkek milleti değil mi hepiniz aynısınız!"

<https://www.polonious-systems.com/6-interpersonal-conflict-you-must-know/>

İÇ VE DIŞ GRUP ALGILARI-ÇATIŞMA

- Gruplar arası ilişkiler sıklıkla rekabete dayalı, birbirine karşıt veya düşmanca şekildedir.
- Rekabet durumunda dış grup daha homojen algılanır.
- Gruplar arası çatışma, iç gruba yönelik tehdit algısını güçlendirir.
- Bireyin sahip olduğu sosyal kimlikler dış gruba yönelik kalıp yargı, önyargı ve ayrımcılık gösterilmesini kolaylaştırır.

<https://www.zhaber.com.tr/mac-sonrasi-kavga>

<https://www.nbcnews.com/video/brawl-breaks-out-as-lawmakers-fight-in-kosovo-parliament-188348485935>

İÇ VE DIŞ GRUP ALGILARI-TEMAS

- Gruplar arası çatışmaları azaltmanın yollarından ilki bu grupların temasını sağlamaktır.
- Temas hipotezi, grupların üyeleri birbirleriyle etkileşime girerse gruplar arasındaki önyargı ve çatışmanın azaltılabileceğini öne süren bir kuramdır.
- Kuramı ilk ortaya atan Gordon Allport'a (1954) göre önyargıyı azaltmak için dört koşul gerekiyor: eşit statü, ortak hedefler, işbirliği ve kurumsal destek.
- Temas hipotezi çoğunlukla ırksal önyargı bağlamında incelenirken, araştırmacılar temasın çeşitli dışlanmış grupların üyelerine karşı önyargıyı azaltabildiğini bulmuşlardır.

<https://www.haberturk.com/spor/futbol/haber/1525608-turkiye-de-hangi-sehir-hangi-takimi-tutuyor>

İÇ VE DIŞ GRUP ALGILARI-TEMAS

- Gruplar arası çatışmaları azaltmanın yollarından bir diğeri ise gruplara ortak bir üst amaç sunmaktır.
- Muzafer Sherif ve arkadaşları (1954), Oklahoma'daki Robbers Cave Milli Parkı'nda gruplar arası çatışmaya ilişkin önemli bir çalışma yürüttüler.
- Çatışan gruplar arasındaki düşmanca tavır ve eylemleri önlemek için deneysel bir manipölasyon kullandılar.
- Ortak bir üst hedefe yalnızca karşıt tarafların ortak çabaları yoluyla ulaşılabileceğinden, işbirlikçi davranışı teşvik eder ve gruplar arasındaki ilişkinin yeniden yapılandırılması için bir temel görevi görür.

SOSYAL SİSTEMLERE YÖNELİK ALGILAR

- Olumlu bir sosyal kimliğe sahip olmak her koşulda mümkün değildir.
- Bireyler bilişsel ya da davranışsal stratejilerle olumlu sosyal kimlik algısını korumaya çalışmaktadır.
- Olumsuz sosyal kimlik sosyal sisteme ilişkin meşruluk, kalıcılık ve geçirgenlik algılarına bağlı olarak kişileri belirli tepkiler sergilemeye motive etmektedir.
- Meşruluk inancı: Gruplar arası statü farklarının (sosyal sistemin) ne derece adil olduğuna ilişkin algı
- Kalıcılık inancı: Gruplar arasındaki statü farkının ne derece stabil olduğuna ilişkin algı
- Geçirgenlik inancı: Gruplar arası sınırların ve dezavantajlı gruplardan avantajlı gruplara doğru geçişin ne derece mümkün olduğuna ilişkin algı
- Bireyler, sosyal sisteme ilişkin algılarına bağlı olarak çeşitli kimlik yönetim stratejilerinden birini ya da birkaçını tercih edebilirler.

KİMLİK YÖNETİM STRATEJİLERİ-I

BİREYSEL HAREKETLİLİK STRATEJİSİ

- Gruplar arası sınırlar geçirgen olarak algılandığında iç grupla yeterince özdeşleşmemiş ve bağlılık geliştirmemiş kişiler gruplarını terk etmekte ve özellikle avantajlı gruplara geçiş yapma (bireysel hareketlilik) eğiliminde olabilmektedir.
- Bu strateji, mevcut sosyal sistemin devamlılığını sağlamaktadır.
- Dezavantajlı üyeler hareketliliği tercih ettikçe, ayrımcılıklar ve adaletsizlikler devam edecektir.
- Örneğin, erkeklerin baskın olduğu iş kollarında üst mevkilerdeki kadınların kendilerini kadın topluluğunun prototipik bir üyesi olarak görmediği ve diğer kadınları kalıp yargılar üzerinden değerlendirmeye daha yatkın hale geldikleri saptanmıştır (Ellemers, 2001).

<https://theconversation.com/i-didnt-feel-as-if-i-fitted-in-at-all-the-real-life-challenges-of-social-mobility-180713>

KİMLİK YÖNETİM STRATEJİLERİ-II

SOSYAL YARATICILIK STRATEJİSİ

- Katı bir hiyerarşiyle ayrılmış gruplar arasında geçiş yapmak daha zordur.
- Sosyal sistemin meşru ve geçerli algılanmadığı ve değişim olasılığının zayıf olduğu (yüksek kalıcılık) durumlarda bireyler, bilişsel bir strateji olan sosyal yaratıcılık stratejisine yönelmektedir.
- 3 farklı sosyal yaratıcılık stratejisi bulunmaktadır:
  1. Yeni bir karşılaştırma boyutunun belirlenmesi
  2. Var olan karşılaştırma boyutunun yeniden değerlendirilmesi
  3. Yeni bir karşılaştırma grubunun seçilmesi

SOSYAL YARATICILIK STRATEJİSİ

YENİ BİR KARŞILAŞTIRMA BOYUTUNUN BELİRLENMESİ

- Düşük statülü grup üyeleri, sosyoekonomik düzey yerine duygudurum ve ahlaki değerler üzerinden karşılaştırma yapmakta ve olumlu sosyal kimlik edinmektedir.
- "Fakir ama mutlu", "fakir ama gururlu"
- Bu stratejinin bir de dezavantajı bulunmaktadır. Örneğin siyahi bireylerin olumlu kalıp yargılar aracılığıyla kendi gruplarını atletik ya da dayanıklı gibi olumlu özelliklerle betimlemeleri ve akademik konulara az önem vermeleri gibi.

<https://kulturveyasam.com/yesilcam-melodramlarinin-9-olmazsa-olmazi/>

SOSYAL YARATICILIK STRATEJİSİ

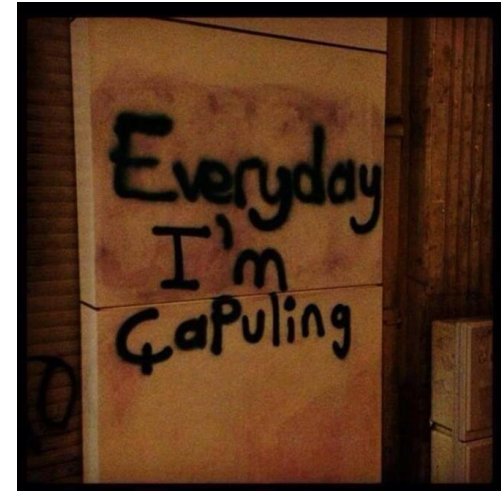
VAR OLAN KARŞILAŞTIRMA BOYUTUNUN YENİDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

<https://www.refinery29.com/en-us/my-black-is-beautiful-campaign>

- Ten renginden ötürü değersizleştirilmeye tepki olarak siyahı Amerikalıların "Siyah güzeldir" söylemleri.

- 2013 Gezi parkı eylemleri sırasında eylemcilere atfedilen "çapulcu" kimliği, eylemciler tarafından sahiplenilmiş ve olumsuz bir anlama sahip olan sıfat, "yeniden içeriklendirilerek" olumlu bir anlam kazanmıştır (Uluğ ve Acar, 2019).

<https://en.wikipedia.org/wiki/Chapulling>

SOSYAL YARATICILIK STRATEJİSİ

YENİ BİR KARŞILAŞTIRMA GRUBUNUN SEÇİLMESİ

- Pek çok toplumda kültürel ve sosyal sermaye, avantajlı grupların kontrolündedir ve bu gruplar sosyal bağlamda daha görünür durumdadır.
- Bu nedenle düşük statülü gruplar çoğu zaman yukarı doğru karşılaştırmalarla kendilerini yüksek statülü üyelerle karşılaştırırlar.
- Yukarı yönde karşılaştırmalar, öznel iyi oluş hali üzerinde olumsuz etkiler yaratabilmektedir (Hu ve Liu, 2020). Dolayısıyla, özsaygıyı yükseltmek amacıyla iç grubu karşılaştıracak yeni bir dış grup bulma eğilimi vardır.
- Ancak "Beterin beteri var, halimize şükre delim" dedirtecek başka bir dış grubun algılanmadığı durumlarda bu strateji kullanılamaz (van Bezouw vd., 2020).

SOSYAL REKABET STRATEJİSİ

- İç grubu avantajlı dış gruplarla karşılaştırarak olumsuz bir sosyal kimliğe sahip olan kişiler, mevcut sosyal yapının meşru olmadığına, bireysel hareketlilik olanaklarının kısıtlı olduğuna ve sistemsel değişimin mümkün olduğuna inandıklarında sosyal rekabet stratejisine yönelmekte ve iç grubun statüsünü yükseltmek amacıyla dış gruplarla mücadeleye girişmektedir (Niens ve Cairns, 2002).
- İç grupta yüksek düzeyde özdeşleşen kişiler, bireysel hareketlilik stratejisi yerine, sosyal rekabet stratejisini daha fazla tercih etmektedir (Ellemers vd., 1997).
- Sosyal rekabet stratejisi maliyetli bir stratejidir (Ayanian ve Tausch, 2016). Kişide ya da grupta para, itibar, mal varlığı, zaman ve enerji gibi kaynak kaybına sebep olabilmektedir.
- Sosyal rekabet stratejisinin en somut hâli ise kolektif eylemlerdir.

BİR SOSYAL REKABET STRATEJİSİ OLARAK KOLEKTİF EYLEMLER

- Kolektif eylemler sıklıkla fikir temelli gruplar tarafından gerçekleştirilmektedir.
- Kendini geniş, sınırları belirsiz ve nötr bir gruptan ziyade, fikir temelli ve politize olmuş bir grubun parçası olarak algılayan kişilerde kolektif eylemlere katılım niyeti daha güçlüdür.
- Örneğin, sınırları muğlak "kadınlar" kategorisinden ziyade, "kadın hakları aktivisti" kimliğiyle özdeşleşmiş kişilerin kadın yanlısı kolektif eylemlere daha fazla katılım göstermesi olasıdır.

<https://www.rudaw.net/english/middleeast/iran/19062023>

SOSYAL STABİLİTE

- Gruplar arasında çatışmama durumunu da açıklamak mümkündür.
- Ortak içgrup Kimlik Modeli'ne göre, farklı gruplarda bulunan kişiler, birbirlerini ayrı kimlikler altında değil, ortak bir üst kimliğin çatısı altında düşünerek sosyal teması artırabilir, ilişkileri güçlendirebilir (Glasford ve Dovidio, 2011).
- Örneğin, bir işçinin kendini yüksek sosyoekonomik statülü kişilerle birlikte Müslüman üst kimliği altında değerlendirmesi
- Sık sık ayrımcılığa maruz kalan Afrika ve Latin kökenli katılımcılar deneysel koşullara atanmış. Bir gruba ortak üst kimlik (Amerikalı kimliği), diğer gruba ise ikili kimlik (Afro-Amerikan/Latin-Amerikan kimlikleri) temalı metinler okutulmuş. Ortak üst kimliği yücelten metni okuyan dezavantajlı grup üyeleri sosyal değişimi daha az arzulamışlardır.

<https://sites.uab.edu/humanrights/2020/06/10/the-fiasco-between-africans-and-african-americans/>

<https://thehill.com/latino/589335-despite-growth-hispanic-representation-still-minuscule/>